

Veðurstofa Íslands Greinargerð

Starfsmenn Veðurstofu Íslands: Tómas Jóhannesson,
Þorsteinn Sæmundsson

Heimamenn: Arngrímur Blöndahl, Hjalti Sigurðsson, Hilmar Bjarnason

Greinargerð um snjóflóðaaðstæður vegna rýmingarkorts fyrir Eskifjörð

Inngangur

Samkvæmt lögum nr. 49/1997 um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum frá maí 1997 ber Veðurstofu Íslands að gefa út viðvaranir um staðbundna snjóflóðahættu. Skal þá rýma húsnæði á reitum, sem tilgreindir eru í viðvörun Veðurstofunnar, í samræmi við gildandi rýmingaráætlun. Veðurstofan hefur, í samráði við heimamenn, unnið sérstaka uppdrætti af þéttbýlisstöðum landsins þar sem talin er snjóflóðahætta og sýna uppdrættirnir reitaskiptingu rýmingaráætlana viðkomandi staða. Greinargerðin sem hér fer á eftir lýsir reitaskiptingu Eskifjarðar og aðstæðum sem leitt geta til rýmingar á reitum sem þar hafa verið skilgreindir.

Rituum heimildum og heimamönnum ber saman um að ekki vofi mikil snjóflóðahætta yfir byggðinni á Eskifirði. Aðeins er vitað um einn snjóflóðadag, 16. mars 1919. Á hinn bóginn eru vatnsflóð og krapaflóð algengur skaðvaldur í kaupstaðnum og hafa þau gert íbúum staðarins marga skráveifuna. Forsendur fyrir gerð rýmingaráætlunar fyrir Eskifjörð eru þannig frábrugðnar því sem gerist í bæjarfélögum þar sem snjóflóð eru úðari og snjóflóðahætta meiri. Rýmingar vegna yfirvofandi snjóflóðahættu á Eskifirði má ætla að verði mjög sjaldgæfar þó rétt sé að gera ráð fyrir þeim sem möguleika, en huga þarf að viðbúnaði vegna hugsanlegra vatnsflóða eða krapaflóða úr ár- og lækjarfarvegum sem liggja í gegnum byggðina.

Fjöllunum fyrir ofan byggðina á Eskifirði hefur verið skipt í fjögur snjósöfnunarsvæði og eru þau grundvöllur „lóðréttar“ svæðaskiptingar bæjarins vegna rýmingar af völdum snjóflóðahættu. Mörk svæðanna eru valin þannig að snjósöfnunaraðstæður séu svipaðar í efri hluta hlíðarinnar á hverju svæði.

Hér á eftir er fyrst lýst landfræðilegum aðstæðum, en síðan er hverju svæði lýst fyrir sig. Getið er um þekkt snjóflóð og farvegum þeirra er lýst stuttlega. Gefin er umsögn um byggð, snjóflóðahættu og veðurlag sem veldur snjósöfnun á upptakasvæðum. Rýmingarsvæði í byggðinni neðan hvers snjósöfnunarsvæðis eru afmörkuð og sýnd á korti í mælikvarða 1:7500. Rýmingaráætlunum og rýmingarsvæðum er nánar lýst í greinargerðinni VÍ-G96002-ÚR02.

Greinargerð þessi byggist á niðurstöðu fundar sem haldinn var á Eskifirði þann 14. febrúar 1997. Fundinn sátu starfsmenn Veðurstofu Íslands og heimamenn, sem taldir eru upp á titilblaði hér að framan.

Landfræðilegar aðstæður, byggð og örnefni

Kaupstaðurinn Eskifjörður stendur norðan samnefnds fjarðar, er gengur norðvestur úr Reyðarfirði. Sunnan við fjörðinn, andspænis kaupstaðnum, rís Hólmatindur um 1000 m hár og brattur. Að norðanverðu og ofan við kaupstaðinn eru fjöll sem einnig ná allt að 1000 m hæð en ekki eins brött. Þau nefnast Harðskafi, Ófeigsfjall og Hólmgærðarfjall (talið innan frá og út fjörðinn). Ofan við bæinn er slakki í fjallinu í 4-600 m hæð og nefnist hann Lambeyrardalur. Þessi slakki minnkar er innar dregur og er alveg horfinn á móts við fjarðarbotninn. Þar fyrir innan er hlíðin samfelld upp í um 600 m hæð. Niður brekkuna ofan bæjarins falla allmargir lækir og ár. Flest eru vatnsföllin lítil, en fimm þeirra hafa grafið sér myndarleg gil upp af bænum, en renna í gegnum hann í grunnum farvegum. Nöfn þessara vatnsfalla eru (talið innan frá og út fjörðinn): Bleiksá, Grjótá, Lambeyrá, Ljósá og Hlíðarendaá.

Snjósöfnunaraðstæður og rýmingarsvæði

Eins og fram kemur í inngangi felst ofanflóðahætta á Eskifirði ekki síst í hættu á krapa- og vatnsflóðum. Ekki er hægt að skipuleggja fyrirfram með reitaskiptingu umfang rýminga þegar hættu er talin á vatns-, aur- eða krapaflóðum í tengslum við úrhellisrigningu eða asahláku. Miðað er við að lögreglustjóri og almannavarnanefnd ákveði umfang slíkra rýminga hverju sinni út frá mati á aðstæðum (sjá umföllun í greinargerð um rýmingarsvæði VÍ-G96002-ÚR02). Reitaskipting rýmingaráætlunarinnar, sem lýst er hér að neðan, miðast þannig fyrst og fremst við snjóflóðahættu.

Hafa þarf í huga hættu á öðrum ofanflóðum þegar veðurspá bendir til úrhellisrigningar eða asahláku og grípa til staðbundinna rýminga, t.d. nærri giljum og lækjarfarvegum, og annarra viðeigandi ráðstafana eftir því sem nauðsyn krefur.

Hlíðin ofan Eskifjarðar er slétt og að mestu án afmarkaðra farvega ef undan eru skilin gilin og lækjarfarvegirnir sem taldir eru upp hér að framan. Í hlíðinni eru ekki skálar eða breið gil sem safna í sig snjó í skafrenningi og skapa með því snjóflóðahættu. Í norð- og norðaustlægum vindáttum dregur Lambeyrardalur úr snjósöfnun í skafrenningi í hlíðina utan fjarðarbotnsins. Snjór sest helst í hlíðina í mikilli ofankomu í logni eða hægum vindi en í flestum vindáttum skefur úr hlíðinni.

Innan Bleiksár

Engar heimildir eru um snjóflóð á þessu svæði.

Hlíðin er slétt og án afmarkaðra farvega.

Byggð er nokkur og fer vaxandi og standa byggingar mjög nærri hlíðinni.

Halli hlíðarinnar næst ofan byggðarinnar er við neðri mörk þess að snjóflóð fari af stað, en krapaflóð geta hins vegar átt upptök í hlíðum með þessum halla. Í um 250 m hæð minnkar hallinn á kafla en eykst síðan aftur þegar ofar dregur, í hlíðum fjallsins Harðskafa. Harðskafinn stendur stakur og skefur snjó úr honum í flestum vindáttum. Smærri snjóflóð sem upptök eiga í hlíðum Harðskafans ættu að stöðvast á þeim kafla hlíðarinnar þar sem hallinn er minnstur. Erfitt er að leggja mat á líkur á stærri flóðum úr Harðskafanum.

Ekki er gert ráð fyrir rýmingu vegna snjóflóðahættu á þessu svæði (reitur A) en hins vegar er ekki miðað við að rýmt verði inn á svæðið þegar grípa þarf til rýminga annars staðar í bænum.

Bleiksá-Grjótá

Vott snjóflóð 16. mars 1919 olli nokkru tjóni á útihúsum og drap búsmala þar sem nú stendur elliheimilið á Eskifirði. Vatnavextir í smálækjum í Bleiksárlíð, en svo nefnist hlíðin milli Bleiksár og Grjótár hafa margsinnis valdið tjóni í leysingum. Flóð í Bleiksá hafa einnig valdið tjóni.

Hlíðin er opin og án afmarkaðra farvega.

Byggð nær upp í neðsta hluta hlíðarinnar.

Halli hlíðarinnar er við neðri mörk þess að snjóflóð fari af stað, en krapaflóð geta hins vegar átt upptök í hlíðum með þessum halla.

Gert ráð fyrir rýmingu á 3. stigi á reit B á þessu svæði vegna snjóflóða. Ekki er gert ráð fyrir rýmingu á reit C.

Grjótá-Hlíðarendaá

Engar heimildir eru um snjóflóð úr sjálfri hlíðinni en krapahlaup í Grjótá tók af bæinn Klofa árið 1849 og fórust þar þrjár manneskjur. Snjór hafði safnast í Grjótárgilið um haustið og höfðu menn talað um að fara og grafa ánni farveg gegnum skaflinn, en ekkert varð af því. Skaflinn brast síðan og áin hljóp fram. Flóð í Lambeyrará og Ljósá hafa einnig valdið tjóni.

Landslag hlíðarinnar er ójafnt og hún er skorin kröppum lækjarfarvegum.

Byggð nær upp í neðsta hluta hlíðarinnar.

Stallur er í hlíðinni í um 150 m y.s. og má gera ráð fyrir að flest smærri snjóflóð sem upptök eiga í hlíðinni ofan stallsins stöðvist á honum.

Ekki er gert ráð fyrir rýmingu vegna snjóflóðahættu á þessu svæði (reitur D).

Utan Hlíðarendaár.

Vott snjóflóð féll 16. mars 1919 á hús í byggingu og olli nokkru tjóni.

Hlíðin er slétt og án afmarkaðra farvega.

Byggð nær upp í neðsta hluta hlíðarinnar.

Halli hlíðarinnar er við neðri mörk þess að snjóflóð fari af stað en krapaflóð geta hins vegar átt upptök í hlíðum með þessum halla.

Gert ráð fyrir rýmingu á 3. stigi á reit E á þessu svæði vegna snjóflóða.

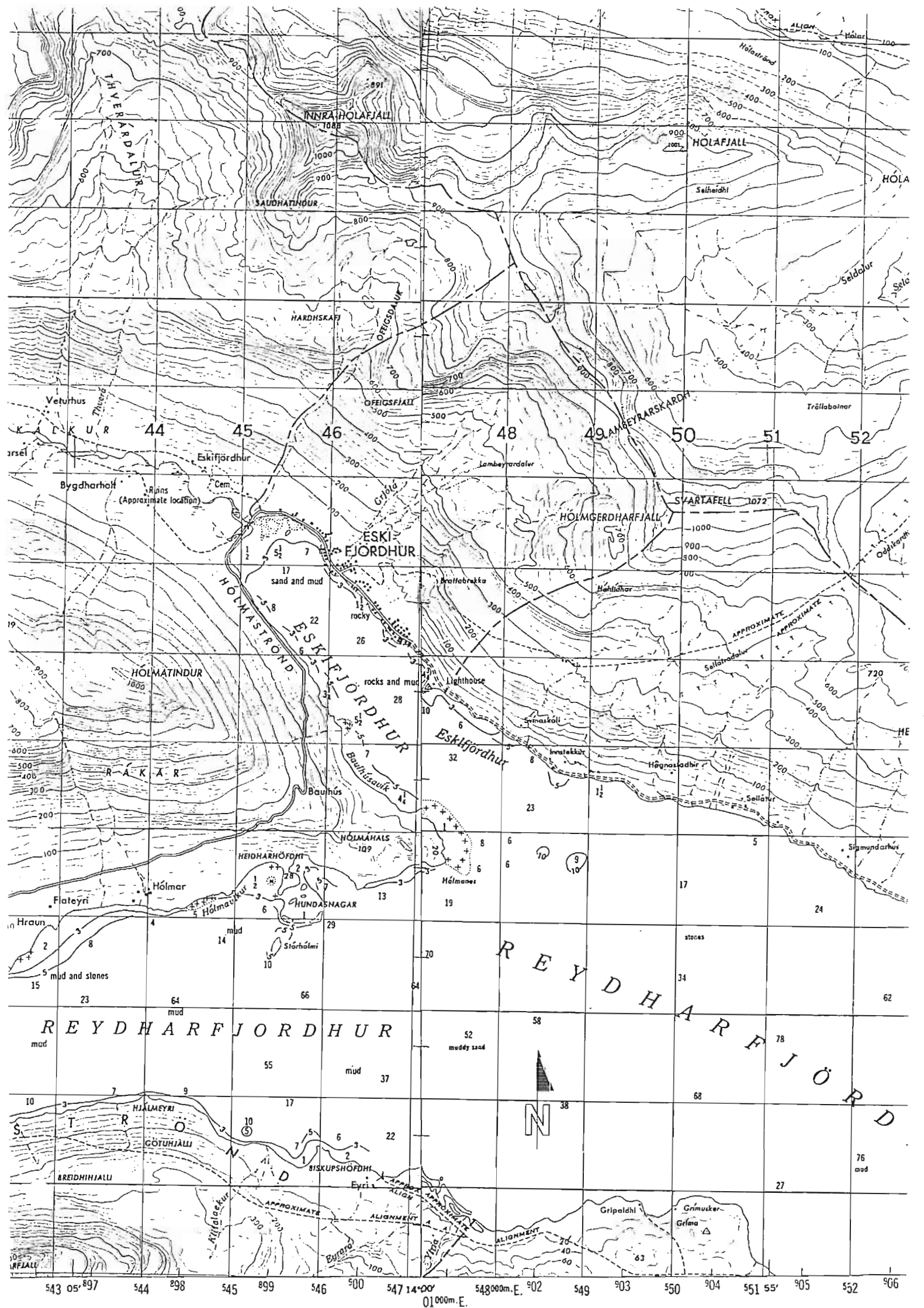
Snjóflóðaveður

Krapa- og vatnsflóðahætta kemur helst upp á Eskifirði samfara mikilli úrkomu og hefur úrkoma á næstu veðurstöðvum þá stundum mælst um og yfir 100 mm á tveimur sólarhringum. Sérstaklega þarf að fylgjast með því hvort snjór hefur safnast í gilin ofan bæjarins þannig að þar sé hætta á stíflum í kjölfar leysingar eða vatnavaxta.

Veðuraðraganda snjóflóða á Eskifirði er erfitt að greina þar sem heimildir greina aðeins frá einum snjóflóðadegi, 16. mars árið 1919. Snjóflóðahrina gekk yfir Austfirði í mars 1919, en veðurathuganir frá þessum tíma eru svo strjálar að vart er unnt að nota þær til þess að greina aðdraganda þessara flóða. Eins og nefnt er að framan er talið að snjór safnist helst í hlíðina ofan Eskifjarðar í mikilli ofankomu í logni eða rólegum vindi.

Útgáfur

Fyrsta útgáfa, júlí 1997.

REYDHARFJÖRDHUR

REYDHARFJÖRD

543 05' 897 544 898 545 899 546 900 547 14' 00 548 000m. E. 902 549 903 550 904 551 55' 905 552 906

0 1000m. E.

VEDURSTOFA ÍSLANDS
 ESKIFJÖRÐUR
 RÝMINGARKORT

